

Vergaderjaar 2024–2025

32 279

Zorg rond zwangerschap en geboorte

Nr. 262

BRIEF VAN DE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 december 2024

Op 3 december 2024 publiceerde kennis- en expertisecentrum seksualiteit Rutgers zijn onderzoek naar het gebruik van anticonceptie onder vrouwen die een abortuskliniek bezoeken.¹ Naar aanleiding van berichtgeving van de NOS² (en vele andere media) verzocht u mij om een reactie te geven op de uitkomsten van het onderzoek. Die reactie geef ik in deze brief. Op uw verzoek heb ik deze brief verstuurd voorafgaand aan het tweeminuten-debat medische preventie dat gepland staat op 19 december 2024. Bij het commissiedebat medische ethiek op 15 januari 2025 staat abortus ook op de convocatie en is er ruim gelegenheid om hierover met elkaar in gesprek te gaan.

Voordat ik mijn inhoudelijke reactie geef wil ik Rutgers, de betrokken abortusklinieken en het Nederlands Genootschap van Abortusartsen danken voor dit maatschappelijk zeer relevante onderzoek, waarvoor 422 vrouwen een vragenlijst hebben ingevuld bij hun bezoek aan een abortuskliniek.

Het onderzoek «Anticonceptiegebruik voorafgaand aan abortus»

Het onderzoek van Rutgers brengt in kaart of, en zo ja, welke methoden vrouwen die bij een abortuskliniek komen met een onbedoelde zwangerschap gebruikten om zwangerschap te voorkomen. Een van de belangrijkste bevindingen van het onderzoek is dat 41% van de vrouwen geen methode gebruikt om een zwangerschap te voorkomen. De vrouwen die wel anticonceptie gebruiken, gebruiken het vaakst het condoom (19%) of

¹ <https://rutgers.nl/nieuws/risico-op-zwangerschap-vaak-niet-goed-ingeschat-door-vrouwen-die-voor-abortus-kiezen/>.

² <https://nos.nl/artikel/2546867-veel-vrouwen-in-de-abortuskliniek-die-geen-anticonceptie-gebruiken>.

een vruchtbaardagenmethode³ (19%). De anticonceptiepil werd door 9% van de vrouwen gebruikt, en 13% van de vrouwen slikte een morning-afterpil.

Ruim de helft van de vrouwen die de vruchtbaardagenmethode toepasten, gaf aan zwanger te zijn geworden omdat ze haar vruchtbare dagen niet goed had ingeschat. De helft van de vrouwen die geen anticonceptiemethode gebruikten, gaf aan niet over een kans op zwangerschap nagedacht te hebben, of dacht dat er geen kans was.

Het onderzoeksrapport geeft ook inzicht in de redenen van vrouwen om geen anticonceptie te gebruiken. De meest genoemde reden (44%) was dat vrouwen dachten dat de kans heel klein was dat ze zwanger zouden worden. Een deel van de vrouwen dat geen methode gebruikte, gaf als reden aan geen hormonen te willen gebruiken (42%). En er was ook een deel van de vrouwen dat als reden aangaf te denken onvruchtbaar te zijn (13%). Nog eens 6% dacht dat haar sekspartner onvruchtbaar was. Rutgers concludeert op basis van deze bevindingen dat het belangrijk is dat mensen goed geïnformeerd zijn over vruchtbaarheid en zwangerschap, en ook over de werking en betrouwbaarheid van verschillende anticonceptiemethoden.

Versterken regie op kindervens

Voor mij onderstrepen deze bevindingen het belang van het versterken van de regie op kindervens. Vanuit het kabinet werken we daar op verschillende manieren aan: in het onderwijs, via zorg- en hulpverlening, en door het bieden van heldere voorlichting. Zo worden scholen ondersteund in het aanbieden van relationele en seksuele vorming voor jongeren en jongvolwassenen via het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit. Het gebruik van anticonceptie is een van de onderwerpen waar scholen die deelnemen aan deze regeling aandacht aan kunnen besteden. Om mensen in een kwetsbare situatie te helpen met het nemen en houden van regie op een kindervens, is er het programma Nu Niet Zwanger. Er wordt ook veel hulp geboden aan vrouwen die een abortus ondergaan in een abortuskliniek. Zo wordt in de abortusklinieken momenteel ervaring opgedaan met het geven van aanvullende anticonceptieconsulten aan vrouwen in een kwetsbare positie, vlak voor of na een abortusbehandeling. Ik heb bovendien de subsidie aan abortusklinieken gecontinueerd waarmee zij een anticonceptiemiddel gratis kunnen geven aan vrouwen in kwetsbare omstandigheden.

Relevant in het kader van het versterken van de regie op kindervens is ook het aanvullende onderzoek naar onbedoelde zwangerschappen (de AVOZ-studie), uitgevoerd in opdracht van ZonMw.⁴ Het eerste deel van deze studie is in maart van dit jaar met uw Kamer gedeeld.⁵ De resultaten van de vervolgstudies worden na de zomer van 2025 aan uw Kamer aangeboden. De studies zullen onder meer ingaan op:

- Factoren die bijdragen aan een onbedoelde zwangerschap. Anticonceptiegebruik is daar een onderdeel van.
- De ervaringen van onbedoeld zwangeren en hun partners met de zorg en ondersteuning bij een onbedoelde zwangerschap.
- Mogelijke verbeterpunten voor het beleid rond en de preventie van onbedoelde zwangerschappen en de zorg en ondersteuning.

In het voorjaar van 2025 kom ik met een vervolg op de lopende Aanpak onbedoelde en ongewenste zwangerschap. Ik blijf mij dus inzetten voor

³ Bij een vruchtbaardagenmethode hou je de dagen waarop je vruchtbaar bent bij. Op die vruchtbare dagen heb je dan geen penis-in-vagina seks, of je gebruikt een condoom of een pessarium. (Bron: seksualiteit.nl).

⁴ <https://www.zonmw.nl/nl/aanvullende-vragen-onbedoelde-zwangerschap>.

⁵ Kamerstukken II, 2023–2024, 322279, nr. 252.

preventie en toegang tot toegankelijke en betrouwbare informatie. Het is echter ook een feit dat onbedoelde zwangerschappen zich zullen blijven voordoen, als onderdeel van het leven. Voor die vrouwen die onbedoeld zwanger raken, (en hun eventuele partners) is er goede hulp en ondersteuning. Ik wil benadrukken dat het voor mij geen doel op zich is om het aantal abortussen omlaag te brengen. Uiteindelijk is het aan de vrouw zelf, in overleg met haar arts, om een keuze te maken over haar zwangerschap.

Belang van goede, passende informatie

Het onderzoek van Rutgers laat zien dat er nog winst te behalen valt in het voorkómen van een onbedoelde zwangerschap. Het goed gebruik van anticonceptiemethoden en een goede inschatting van de kans op een zwangerschap is daarvoor nodig. Helaas wordt er – zeker online – veel mis- en desinformatie verspreid over vruchtbaarheid, anticonceptie en de vruchtbarheidsmethode. De vruchtbarheidsmethode wordt door artsen gezien als een minder geschikte methode als je echt niet zwanger wilt worden, omdat niet alle vrouwen een regelmatige cyclus hebben en omdat het risico op fouten in de toepassing hoger is dan bij andere methoden.

Ik zal verkennen hoe de Rijksbrede strategie desinformatie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties behulpzaam kan zijn bij het tegengaan van medische mis- en desinformatie. Het aanpakken van desinformatie is echter niet gemakkelijk, mede omdat het raakt aan de vrijheid van meningsuiting. Ik blijf daarom inzetten op het bieden van goede en passende informatie aan mannen en vrouwen als onderdeel van het versterken van de regie op kinderverwantschap.

Meer betrokkenheid van mannen bij anticonceptiegebruik

Tot slot, het is mij niet ontgaan dat er in reactie op het onderzoek van Rutgers veel aandacht is op sociale media voor de rol van de man bij het ontstaan van onbedoelde zwangerschappen. Ik vind het van groot belang dat we vrouwen niet het gevoel geven dat zij alleen de verantwoordelijkheid dragen om onbedoelde zwangerschap te voorkomen. Mannen en vrouwen moeten zich samen kunnen beschermen. Het is immers ook in het belang van jongens en mannen om goed geïnformeerd te zijn over anticonceptiemethoden. Niet alleen ter voorkoming van onbedoelde zwangerschap maar ook ter voorkoming van soa's. Het is daarom goed dat jongens en meiden al vanaf jonge leeftijd leren praten over bescherming voordat ze seks hebben.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
V.P.G. Karremans